

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
/УДУНТ/
НІКОПОЛЬСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ УДУНТ

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
НА НІКОПОЛЬСЬКОМУ ФАКУЛЬТЕТІ УДУНТ**
(з додатком про порядок перевірки кваліфікаційних робіт
на наявність академічного плагіату)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ІнІФН НМетАУ
«25» червня 2019 р. протокол № 6
Вченою радою НФ УДУНТ
«14» грудня 2021 р. протокол № 2

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Розпорядження декана НФ УДУНТ
від «16» грудня 2021 №4

Декан НФ УДУНТ

_____ Тетяна ХОХЛОВА

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про академічну доброчесність на НФ УДУНТ (далі Положення) розроблено відповідно до Цивільного кодексу України, Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», методичних рекомендацій МОН України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (лист № 1/9- 650 від 23.10.2018), Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджених Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 р., Кодексу академічної доброчесності ІПБТ УДУНТ, Статуту УДУНТ.

Положення введене в дію з метою забезпечення реалізації принципів академічної доброчесності на НФ УДУНТ, які передбачають запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових, навчально-методичних і навчальних працях науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти; підвищення рівня культури щодо використання результатів досліджень; розвитку навичок коректної роботи з джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійної та індивідуальної роботи при створенні авторського твору та відповідальності за порушення встановлених нормативними документами правил цитування.

Дотримання академічної доброчесності є одним з основних завдань Стратегії розвитку НФ УДУНТ та складовою системи внутрішнього забезпечення якості освіти на НФ УДУНТ та в ІПБТ УДУНТ.

1. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1.1. *Академічна доброчесність* — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

1.2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики та результати досліджень, джерела використаної інформації і власну науково-педагогічну та творчу діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

1.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами всіх рівнів

освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

1.4. Порушеннями академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат — оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства та/або з порушенням правил щодо обсягів цитування. **Різновиди академічного плагіату:** видання виконаної роботи іншого автора за свою без внесення в неї жодних змін та неналежного оформлення цитування; копіювання значної частини чужої роботи без внесення в неї жодних змін та без належного оформлення цитування; перенесення значної частини чужої роботи в свою шляхом перекладу чужої роботи з іншої мови без належного оформлення цитування; внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитувань; компіляція — процес написання наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел; парафраза — переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, зокрема розміщеної у мережі Інтернет);

самоплагіат — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування — виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, окрім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман — надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-

яких інших послуг матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Управління процесом дотримання академічної доброчесності в освітній діяльності, інформування здобувачів вищої освіти і співробітників факультету про неприпустимість порушення академічної доброчесності, а також реалізація заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти здійснюється відділом забезпечення якості вищої освіти ІПБТ УДУНТ (в загальній частині) та кафедрами НФ (в площині практичної реалізації основних засад).

Популяризація принципів академічної доброчесності, інформування здобувачів вищої освіти про неприпустимість порушення принципів академічної доброчесності та реалізація заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності покладається на кафедри НФ УДУНТ та органи студентського самоврядування факультету.

В разі виявлення фактів порушення принципів академічної доброчесності на факультеті розпорядженням декана скликається комісія з академічної етики під його головуванням. До її складу повинні входити: заступник декана, завідувач кафедри, на якій сталося порушення, представники професорсько-викладацького складу та органу студентського самоврядування. До складу комісії не можуть входити особи, які притягувались до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності. Під час розгляду комісією питань щодо порушень принципів академічної доброчесності до її складу можуть бути введені (за необхідності) розпорядженням декана додаткові члени.

2 ПОРЯДОК ВИЯВЛЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

2.1. Перевірці на наявність/відсутність академічного плагіату в обов'язковому порядку підлягають:

– кваліфікаційні роботи здобувачів освіти факультету на етапі розгляду кафедрою питання щодо надання рекомендацій до захисту (рекомендований порядок перевірки кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату наведений у додатку 1);

– рукописи монографій, підручників, навчальних посібників, матеріалів конференцій, що виносяться на розгляд Вченої ради факультету на етапі їх розгляду;

– рукописи наукових статей (доповідей) на етапі їх незалежного рецензування та аналізу редакційними радами конференцій, які організовуються за безпосередньою участю факультету.

2.2. Розпорядженням декана на основі подання завідувачів кафедрами на факультеті створюється постійно діюча **Комісія з академічної етики**, що формується з числа провідних науково-педагогічних працівників кафедр та представників студентського самоврядування факультету.

2.3. Від кожної кафедри допускається залучення до діяльності в Комісії з академічної етики факультету представників наукової громадськості та роботодавців, які не є співробітниками НФ УДУНТ. Комісія з академічної етики з числа своїх членів обирає голову та секретаря, які не можуть бути співробітниками однієї кафедри. Комісія з академічної етики факультету здійснює свої повноваження на основі принципів незалежності, неупередженості, академічної чесності та прозорості.

Комісія з академічної етики на основі аналізу результатів автоматизованого пошуку текстових запозичень (безкоштовними програмними продуктами, або наданими організаціями, з якими УДУНТ підписав договір про співпрацю) приймає рішення щодо наявності/відсутності академічного плагіату в академічних текстах (кваліфікаційних робіт, рукописів монографій, підручників, навчальних посібників, матеріалів конференцій тощо). У разі відсутності академічного плагіату в зазначених текстах Комісія з академічної етики кафедри фіксує це у відповідному бланку, який підписується членами комісії та автором праці, і долучається до кваліфікаційної роботи в якості обов'язкового документа та до супроводжуючих документів академічних текстів (рукописів монографій, підручників, навчальних посібників, статей, матеріалів конференцій) для подальшої роботи. Забороняється рекомендувати до захисту кваліфікаційні роботи, рекомендувати до друку монографії, підручники, навчальні посібники, матеріали конференцій без висновків Комісії з академічної етики.

Комісія з академічної етики факультету розглядає подані матеріали та ухвалює рішення щодо допуску кваліфікаційної роботи до захисту, надаючи (за необхідності) відповідні рекомендації Вченим радам ІПБТ та УДУНТ про можливість подання до друку рукописів монографій, підручників, навчальних посібників, матеріалів конференцій. Протоколи відповідних засідань підлягають збереженню відповідальним секретарем Комісії.

У випадку встановлення факту академічного плагіату в кваліфікаційній роботі щодо здобувача, який допустив порушення, формулюється рішення Комісії, яке повинне передбачати ефективні заходи щодо виправлення ситуації та запобігання подібних випадків у майбутньому.

3 ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Відповідальність за дотримання академічної доброчесності під час здійснення освітньо-наукової діяльності покладається на здобувачів вищої освіти та співробітників факультету.

Виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачами вищої освіти під час здійснення освітньо-наукової діяльності здійснюється передусім викладачами (у межах навчальних дисциплін, які вони викладають) та керівниками кваліфікаційних робіт; факти порушення академічної доброчесності співробітниками НФ виявляються передусім посадовими особами, зокрема керівництвом кафедр, оргкомітетів конференцій тощо.

Рішення щодо академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності може прийматись вказаними вище особами та/або Комісією з етики та управління конфліктами УДУНТ за їхнім поданням.

Викладач може призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання контрольних робіт, іспитів, заліків тощо;
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, додаткові контрольні роботи, тести тощо).

Керівник кваліфікаційної роботи може призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- зниження результатів оцінювання кваліфікаційної роботи;
- доопрацювання окремого розділу (розділів) кваліфікаційної роботи.

Комісія з академічної етики факультету може призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії, позбавлення академічної стипендії;
- повторне вивчення відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- повторне виконання кваліфікаційної роботи;
- проведення додаткової перевірки інших робіт, автором яких є здобувач освіти, який порушив академічну доброчесність.

Комісія з академічної доброчесності факультету може призначати такі види академічної відповідальності співробітникам факультету, які порушили академічну доброчесність:

- проведення додаткової перевірки на виявлення ознак академічного плагіату всіх робіт, автором яких є порушник;
- відкликання з розгляду (друку) робіт, автором яких є порушник, і підготовка яких була здійснена з порушенням академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти і співробітники Університету можуть бути притягнуті до академічної відповідальності згідно рішень вказаних вище комісій. Комісії можуть також розглядати питання щодо вчинення дій, що містять ознаки порушення академічної доброчесності, з наданням рекомендацій щодо притягнення до інших видів відповідальності, передбачених чинним законодавством

України.

Застосування конкретного виду академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності здійснюється з урахуванням:

- визнання порушником провини в порушенні академічної доброчесності, усвідомлення ним неприпустимості подальших порушень;
- факту співпраці з комісією або відмови від співпраці під час розгляду справи про порушення;
- факту першого порушення або систематичності вчинення порушень, їх сукупності;
- ступеня впливу порушення на репутацію Університету, факультету, кафедри, наукової школи тощо;
- ступеня впливу порушення на якість та подальші результати навчання (для здобувачів вищої освіти) та здійснення освітньої і наукової діяльності (для педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників).
- інших обставин вчинення порушення.

У разі надходження апеляції за заявами сторонніх осіб (а також на виконання доручень Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, відповідних державних установ) розгляд апеляції здійснюється за наказом ректора Комісією УДУНТ з етики та управління конфліктами.

Апеляція розглядається відповідною комісією в тижневий термін з наступного дня після виходу наказу (доручення) ректора про розгляд апеляції, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки комісії оформлюються відповідним протоколом та подаються на розгляд ректору, який приймає остаточне рішення щодо результатів розгляду порушення (призначення виду академічної відповідальності, рекомендація щодо розгляду питання про призначення виду академічної відповідальності Вченою радою тощо).

4 ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Науково-педагогічні працівники факультету, співробітники, що здійснюють науково-методичну діяльність та здобувачі вищої освіти беруть на себе відповідальність щодо коректної роботи із джерелами інформації; за дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; за порушення загальноприйнятих правил цитування шляхом прийняття правил цитування та наукової етики, представлених у цьому Положенні.

Профілактика плагіату в освітньому процесі здійснюється шляхом:

- формування, видання та розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані в письмових роботах матеріали;
- запровадження спеціальних занять з основ наукового письма та

дослідницької роботи з вивчення вимог до написання письмових робіт та акценту на принципах самостійності роботи над письмовими завданнями різних видів, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань;

– оприлюднення цього Положення та інших документів щодо запобігання та виявлення плагіату на офіційній сторінці факультету на сайті ІПБТ УДУНТ (<https://nmetau.edu.ua/ua>).

Керівникам випускних кваліфікаційних робіт і консультантам в обов'язковому порядку необхідно ознайомити із цим Положенням здобувачів вищої освіти, а також на всіх етапах виконання робіт контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

Завідувачам кафедр в обов'язковому порядку необхідно ознайомити з цим Положенням науково-педагогічний персонал та співробітників, що займаються науково-методичною діяльністю.

Профілактика плагіату в наукових публікаціях полягає в інформуванні про правила наукової етики та підвищення відповідальності наукових керівників за дотримання норм належного цитування викладачами та здобувачами.

Перед поданням кваліфікаційної роботи на кафедрі здобувач вищої освіти повинен написати заяву встановленого зразка, в якій повинно бути зафіксовано факт ознайомлення з даним Положенням та зазначено, що при написанні кваліфікаційної роботи здобувач освіти дотримувався академічної доброчесності.

Перед поданням рукопису монографій, підручника, навчального посібника до розгляду на кафедрі автор повинен написати заяву встановленого зразка на ім'я завідувача кафедри, в якій повинно бути зафіксовано факт ознайомлення з даним Положенням та зазначено, що при написанні відповідної роботи автор дотримувався академічної доброчесності.

7 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення набуває чинності з моменту введення його в дію розпорядженням декана на основі рішення Вченої ради факультету.

Зміни та доповнення до Положення вносяться за рішенням Вченої ради факультету та вводяться в дію розпорядженням декана НФ УДУНТ.

Рекомендований ^{*ПРИМ} порядок перевірки кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату

1. Процедура перевірки на наявність академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здобувачів вищої освіти передбачає:

- попереднє ухвалення ГЗЯОП протокольного рішення про мінімально припустиме значення показника оригінальності тексту (ПОТ) окремих розділів кваліфікаційної роботи та визначення тих розділів кваліфікаційної роботи, які підлягають перевірці.

- етап самоперевірки студентом власної кваліфікаційної роботи з обов'язковим власноручно підписаним засвідченням відсутності у ній академічного плагіату: «Засвідчую, що у цій роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань»;

- етап перевірки кваліфікаційної роботи керівником з обов'язковим письмовим висновком у відгуку щодо відсутності ознак академічного плагіату, самостійності прийняття студентом основних проектних рішень та наявності посилань на усі запозичені матеріали інших авторів та усі джерела, інформація з яких була використана під час виконання роботи.

- етап перевірки кваліфікаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату із застосуванням програмних засобів контролю викладачем випускової кафедри, якого завідувачем кафедри призначено відповідальним за проведення такої перевірки.

2. Під час перевірки кваліфікаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату керуються рекомендаціями щодо коректного оформлення текстових запозичень в академічних текстах (Додаток Н).

3. Перевірка кваліфікаційної роботи з використанням програмних засобів здійснюється відповідальним викладачем у присутності здобувача-автора за допомогою програмної системи *AntiPlagiarism.NET.net*. Відповідальний викладач здійснює перевірку окремо кожної частини кваліфікаційної роботи та формує Акт перевірки (див. Додаток М).

Акт підписують відповідальний викладач та автор-здобувач вищої освіти.

4. Якщо результати перевірки за п.4.3.3 є задовільними (значення ПОТ за усіма розділами кваліфікаційної роботи, що підлягають перевірці, дорівнюють або перевищують мінімально припустимі значення), то з урахуванням експертної

^{*ПРИМ} - порядок був вилучений з «Положення про виконання кваліфікаційних робіт в Українському державному університеті науки і технологій», затвердженого Вченою радою УДУНТ 28.03.2022 (Прот. №5) і введеного в дію наказом УДУНТ від 07.04.2022 №27, але рекомендований для використання Вченою радою ШБТ УДУНТ

оцінки керівника щодо відсутності в роботі ознак академічного плагіату кваліфікаційна робота допускається до захисту. Акт перевірки долучається до супровідних матеріалів кваліфікаційної роботи.

5. Якщо результати перевірки за п.4.3.3 є незадовільними (значення ПОТ за окремим розділом/розділами кваліфікаційної роботи, що підлягають перевірці, є меншим за встановлене мінімально припустиме значення), кваліфікаційної роботи повертається автору для переробки. Підписаний сторонами Акт перевірки залишається у відповідального викладача.

Після переробки кваліфікаційної роботи відповідальний викладач у присутності здобувача-автора здійснює повторну перевірку роботи. За умов позитивного результату перевірки кваліфікаційна робота допускається до захисту. Акт повторної перевірки долучається до супровідних матеріалів кваліфікаційної роботи.

6. За умов незадовільного результату повторної перевірки за п.4.3.5 обидва Акти (первинний і повторний) передаються відповідальним викладачем завідувачу випускової кафедри для розгляду на засіданні кафедри і прийняття рішення щодо недопущення кваліфікаційної роботи до захисту в Екзаменаційній комісії.

7. У випадку незгоди з висновком щодо оригінальності кваліфікаційної роботи автор має право подати апеляцію на ім'я декана відповідного факультету (директора інституту) не пізніше 2 робочих днів після ухвалення рішення кафедри про недопущення кваліфікаційної роботи до захисту.

Для розгляду апеляції деканом факультету (директором інституту) створюється апеляційна комісія під власним головуванням у складі не менше трьох осіб з обов'язковим представництвом від органу студентського самоврядування факультету (інституту). Членами апеляційної комісії не можуть призначатись працівники випускової кафедри, яка ухвалила рішення про недопущення кваліфікаційної роботи до захисту.

Про дату засідання апеляційної комісії автор-заявник має бути попереджений завчасно. Якщо автор-заявник не з'явився на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності.

На засідання апеляційної комісії можуть бути запрошені керівник кваліфікаційної роботи, представники випускової кафедри, інші особи для надання додаткової інформації.

Результати засідання апеляційної комісії оформлюються протоколом. Рішення апеляційної комісії щодо допущення кваліфікаційної роботи до захисту є остаточним.